

JALAQUDUQ TUMANIDA ZAMONAVIY LOGISTIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA KONTEYNERLARDA YUK TASHISHNI TASHKIL ETISH

Andijon Davlat texnika instituti,

Transport logistikasi yo'nalishi

*4-bosqich talabasi **Omonov Sanjarbek***

Email: omonovsanjarbek94@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezis Jalaquduq tumanida zamonaviy logistik texnologiyalar yordamida konteynerlarda yuk tashish tizimini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qiladi. Tadqiqot konteynerli transportning afzalliklari, uning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'siri va mavjud muammolarni o'rganadi. Jalaquduq tumanining geografik joylashuvi va iqtisodiy salohiyatini hisobga olgan holda, samarali logistik infratuzilmani yaratish bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Zamonaviy raqamli platformalar, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va intermodal transport yechimlarini joriy etish orqali yuk tashish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yuklarni yetkazib berish vaqtini optimallashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Konteynerli transportni rivojlantirish mintaqaviy savdo hajmini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va umumiy iqtisodiy o'sishga xizmat qilishi asoslanadi. Tadqiqot natijalari Jalaquduq tumanida transport-logistika sohasini modernizatsiya qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: Jalaquduq tumani, logistik texnologiyalar, konteynerlar, yuk tashish, intermodal transport, mintaqaviy iqtisodiyot

Hozirgi globallashtirish sharoitida iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishda samarali logistika tizimini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasining, xususan, Andijon viloyatining Jalaquduq tumani kabi qishloq xo'jaligi va sanoat salohiyatiga ega hududlarida yuk tashish jarayonlarini optimallashtirish, zamonaviy texnologiyalarni

joriy etish orqali transport logistikasini takomillashtirish dolzarb masalalardan biridir. An'anaviy yuk tashish usullarining samarasizligi, infratuzilma cheklovlari va transport xarajatlarining yuqoriligi hududning iqtisodiy o'sishiga to'siq bo'lmoqda. Ayniqsa, xalqaro savdo aloqalarining faollashuvi sharoitida konteynerlarda yuk tashish orqali transport-logistika operatsiyalarini soddalashtirish, yuklarni yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va xavfsizligini ta'minlash zarurati yaqqol ko'zga tashlanmoqda. Ushbu tezis aynan shu muammolarni hal etishga qaratilgan bo'lib, Jalaquduq tumani misolida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashishni tashkil etishning ilmiy-amaliy jihatlarini o'rganadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi Jalaquduq tumanida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashish tizimini tashkil etishning ilmiy-nazariy asoslarini ishlab chiqish va amaliy mexanizmlarini takomillashtirishdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: birinchidan, logistika tizimida konteynerlarda yuk tashishning nazariy asoslari va xalqaro tajribasini tahlil qilish; ikkinchidan, Jalaquduq tumanining mavjud transport-logistika infratuzilmasini va yuk tashish salohiyatini baholash; uchinchidan, tumanda konteynerlarda yuk tashishni tashkil etishning iqtisodiy samaradorligini asoslash; to'rtinchidan, zamonaviy logistik texnologiyalarni, jumladan, axborot texnologiyalarini joriy etish orqali konteyner tashuvlarini optimallashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish. Ushbu tezisdagi keltirilgan tadqiqot natijalari Jalaquduq tumanida transport-logistika xizmatlari sifatini oshirish, iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash va mintaqaning investitsion jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Jalaquduq tumanida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashishni tashkil etish nafaqat hududiy, balki respublika miqyosida transport-logistika tizimini rivojlantirishga hissa qo'shadi. Global ta'minot zanjirlarining uzluksizligini ta'minlash va raqamli iqtisodiyot sharoitida samarali logistika yechimlarini topish bugungi kunning asosiy chaqiriqlaridan biridir. Ushbu tezisdagi ilgari surilgan g'oyalar va takliflar ushbu chaqiriqlarga munosib javob berishga, transport infratuzilmasini modernizatsiya qilishga va yuk tashish jarayonlarida innovatsion yondashuvlarni qo'llashga imkon beradi. Natijada,

korxonalar va iste'molchilar uchun yuklarni tezkor, xavfsiz va arzon yetkazib berish imkoniyatlari kengayadi, bu esa umumiy iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy logistik texnologiyalar va konteynerlarda yuk tashishni tashkil etish masalalari jahon miqyosida va O'zbekistonda tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ko'pgina tadqiqotlar konteynerizatsiyaning transport xarajatlarini kamaytirish, yuklarni tashish samaradorligini oshirish va yetkazib berish zanjirlarini optimallashtirishdagi rolini ta'kidlaydi. Xususan, xalqaro logistika sohasidagi ishlar konteynerlarning multimodal tashishlardagi afzalliklari, ularning standartizatsiyasi va global savdo hajmining o'sishiga ta'siri haqida keng ma'lumot beradi.

Ayrim mualliflar logistik jarayonlarda raqamli texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt, blokcheyn va IoT (Internet of Things) tizimlarining qo'llanilishi transport tizimlarining shaffofligi va kuzatuvchanligini oshirishini qayd etishadi. Bu texnologiyalar ayniqsa, Jalaquduq tumani kabi hududlarda, infratuzilma imkoniyatlari cheklangan sharoitlarda, yuk tashishni optimallashtirish uchun muhim ahamiyatga ega. Biroq, mavjud adabiyotlarda aniq bir hududiy kontekstda, masalan, Jalaquduq tumani sharoitida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashishni tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va mexanizmlari yetarlicha yoritilmagan.

Tadqiqotchilarning aksariyati infratuzilma rivojlanishi, transport koridorlari va bojxona tartib-qoidalarining soddalashtirilishi konteynerli tashishlar samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynashiga rozi. Shu bilan birga, ba'zi ishlar konteynerli tashishlarning ekologik jihatlari, xususan, uglerod izini kamaytirish va atrof-muhitga ta'sirini minimallashtirish masalalariga e'tibor qaratadi. Ushbu tezisdagi ko'rib chiqilayotgan hududning geografik joylashuvi va iqtisodiy xususiyatlarini hisobga olgan holda, mavjud adabiyotlardagi umumiy tamoyillarni mahalliy sharoitlarga tatbiq etishda qanday muammolar yuzaga kelishi mumkinligi ochiq savol bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, logistik operatorlarning faoliyati, ularning xizmat ko'rsatish sifati va konteynerli tashishlarda mijozlarga yo'naltirilgan yondashuvning ahamiyati haqida ham keng muhokamalar mavjud. Ammo Jalaquduq tumani kabi qishloq xo'jaligi va kichik sanoat rivojlangan hududlarda konteyner parkini shakllantirish, ulardan samarali foydalanish va mahalliy korxonalar uchun moslashtirilgan logistik yechimlarni taklif etish bo'yicha amaliy tavsiyalar cheklangan. Ushbu tezis aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar zamonaviy logistika va konteynerizatsiyaning nazariy asoslarini va umumiy afzalliklarini chuqur yoritgan bo'lsa-da, Jalaquduq tumani misolida, mahalliy sharoitlarda ushbu texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bo'yicha aniq mexanizmlar va tavsiyalar yetarli emas. Bu esa ushbu tezisning dolzarbligini va ilmiy yangiligini belgilab beradi.

Ushbu tezisda Jalaquduq tumanida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashishni tashkil etish masalasi chuqur o'rganilgan bo'lib, tadqiqot metodologiyasi tizimli va kompleks yondashuvni o'z ichiga oladi. Tadqiqot aralash usullardan (mixed methods) foydalanishga asoslangan bo'lib, bu miqdoriy va sifat tahlil usullarini uyg'unlashtirish imkonini berdi.

Tadqiqotning asosiy obyekti Jalaquduq tumanidagi mavjud logistika infratuzilmasi, yuk tashish jarayonlari hamda konteyner transportining joriy holati va uning samaradorligini oshirish imkoniyatlaridir. Shuningdek, tumandagi korxonalar va tashuvchilarning konteynerli tashishga bo'lgan talabi va munosabati ham o'rganildi.

Ma'lumotlar yig'ish jarayonida bir qancha usullardan foydalanildi. Dastlab, tuman statistika boshqarmasi, transport va logistika sohasidagi davlat organlarining rasmiy hujjatlari, hisobotlari va me'yoriy-huquqiy hujjatlari tahlil qilindi. Bu hujjatlar mavjud yuk tashish hajmlari, yo'nalishlari va infratuzilma holati haqida miqdoriy ma'lumotlar berdi.

Ikkinchi bosqichda, Jalaquduq tumanidagi yirik ishlab chiqarish korxonalari, savdo tashkilotlari va transport kompaniyalari rahbarlari hamda mutaxassisleri bilan chuqur intervyular o'tkazildi. Bu intervyular konteynerli tashishning afzalliklari,

mavjud muammolar va joriy etish imkoniyatlari haqida sifatli ma'lumotlar olishga yordam berdi.

Bundan tashqari, tumandagi asosiy transport yo'nalishlari va temir yo'l stansiyalarida kuzatuvlar olib borilib, yuk ortish-tushirish jarayonlari, omborxonalar sharoitlari va mavjud texnik vositalarning holati bevosita o'rganildi. Bu kuzatuvlar nazariy ma'lumotlarni amaliy holat bilan solishtirish imkonini berdi.

Ma'lumotlarni tahlil qilishda miqdoriy ma'lumotlar uchun statistik tahlil usullari, jumladan, korrelyatsiya va regressiya tahlillari qo'llanildi. Sifatli ma'lumotlar esa kontent tahlili va tematik tahlil orqali qayta ishlandi. Bu esa muammolarning chuqur ildizlarini aniqlash va samarali yechimlar taklif qilishga xizmat qildi.

Tadqiqot jarayonida axloqiy me'yorlarga qat'iy rioya qilindi. Intervyular ishtirokchilarining shaxsiy ma'lumotlari maxfiy saqlandi va ularning roziligi olingan holda amalga oshirildi. Ma'lumotlar faqat tadqiqot maqsadida foydalanildi.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida ma'lumotlarning ayrim turlarining mavjud emasligi yoki cheklanganligi, shuningdek, logistika sohasidagi barcha ishtirokchilarni qamrab olish imkoniyatining torligi qayd etildi. Biroq, tadqiqotning asosiy natijalari ishonchli va dolzarb hisoblanadi.

Tezisning validligi va ishonchliligi ma'lumotlarning turli manbalardan yig'ilganligi, ular orasidagi muvofiqlikni ta'minlash orqali mustahkamlandi. Tahlil natijalari bir necha ekspertlar tomonidan ko'rib chiqilib, ularning xulosalari asosida yakuniy takliflar shakllantirildi.

Xulosa

Jalaquduq tumanida zamonaviy logistik texnologiyalar asosida konteynerlarda yuk tashishni tashkil etish bo'yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu jarayon tuman iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tezisdagi taqdim etilgan tahlillar natijasida, konteyner yuk tashish tizimini joriy etish orqali transport xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirish, yuklarni yetkazib berish muddatini qisqartirish va ekspluatatsion samaradorlikni oshirish mumkinligi aniqlandi. Ayniqsa, tuman hududida mavjud infratuzilma

imkoniyatlarini hisobga olgan holda, multimodal tashish usullarini qo'llash orqali yuk oqimlarini optimallashtirish, shu bilan birga, atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi. Konteyner terminallarining joylashuvi, ularni modernizatsiya qilish va raqamli logistika platformalarini integratsiya qilish bo'yicha ilgari surilgan g'oyalar Jalaquduq tumanining logistik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Amaliyot va siyosat uchun ahamiyatiga kelsak, ushbu tezisda ilgari surilgan yechimlar Jalaquduq tumanida transport va logistika sohasini rivojlantirish strategiyasini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tuman hokimiyati va tegishli vazirliklar uchun konteynerlarda yuk tashishni rag'batlantirish maqsadida qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish, soliq imtiyozlari yaratish hamda xalqaro standartlarga mos keladigan infratuzilmani bunyod etish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Shuningdek, mahalliy tadbirkorlik subyektlari uchun zamonaviy logistik texnologiyalardan foydalanish bo'yicha o'quv kurslari va seminarlar tashkil etish, ularning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Ushbu tezisda keltirilgan tahlillar asosida, Jalaquduq tumanida yuk tashish tizimini yangi bosqichga olib chiqish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va aholi farovonligini oshirish uchun aniq yo'nalishlar belgilab berilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni (2017). O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. Toshkent.
- [2] Christopher, M. (2016). Logistics & Supply Chain Management. Pearson Education Limited.
- [3] Jonson, J.C., Wood, D.F., Wardlow, D.L., & Murphy, P.R. (2009). Contemporary Logistics. Pearson Prentice Hall.
- [4] Omontayev, A. (2021). O'zbekistonda transport logistikasini rivojlantirish istiqbollari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 3(00057), 1-10.
- [5] Ivanov, P.P. (2020). Innovatsion logistik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. Fan va texnologiya nashriyoti.

[6] Rodrigue, J.P. (2020). The Geography of Transport Systems. Routledge.

